

Estonian A: literature – Standard level – Paper 1
Estonien A : littérature – Niveau moyen – Épreuve 1
Estonio A: literatura – Nivel medio – Prueba 1

Wednesday 10 May 2017 (afternoon)
Mercredi 10 mai 2017 (après-midi)
Miércoles 10 de mayo de 2017 (tarde)

1 hour 30 minutes / 1 heure 30 minutes / 1 hora 30 minutos

Instructions to candidates

- Do not open this examination paper until instructed to do so.
- Write a guided literary analysis on one passage only. In your answer you must address both of the guiding questions provided.
- The maximum mark for this examination paper is **[20 marks]**.

Instructions destinées aux candidats

- N'ouvrez pas cette épreuve avant d'y être autorisé(e).
- Rédigez une analyse littéraire dirigée d'un seul des passages. Les deux questions d'orientation fournies doivent être traitées dans votre réponse.
- Le nombre maximum de points pour cette épreuve d'examen est de **[20 points]**.

Instrucciones para los alumnos

- No abra esta prueba hasta que se lo autoricen.
- Escriba un análisis literario guiado sobre un solo pasaje. Debe abordar las dos preguntas de orientación en su respuesta.
- La puntuación máxima para esta prueba de examen es **[20 puntos]**.

Teostage **ühe** katkendi kirjanduslik analüüs. Vastake mõlemale küsimusele.

1.

LAUL HEAST

Koduteel
märkasin rahvasaginas meest,
kelle nägu näis kuidagi tuttav,
kuigi muutlik see oli
5 nagu kogu too imelik päev.
– Tema nimi on Hea,
kõneles keegi mu kõrva.

Hea – kordasid majade seinad.
Hea – kohises teeäärne puu.
10 Hea – ümises kivi.
Mees peatus ja küsis:
Kas hüüdsid mind?
Olen ma sulle ehk tuttav?

Mina ütlesin: Jah, ma vist tunnen.
15 Sa olid seesama...

... Sa olid seesama
habras kask,
mille okstest läbi
valguselaike langes mu näole,
20 kui taat oma süles mind tõi
kännimaa äärde,
ja mulla
ja terade lõhn
õhus ja maas
25 ja taadi kodukootud kuue küljes,
mis oli vastu mu põske.
Ja põld. Ja kevad.
Sa olid seesama.
Ja see,
30 kui mu memm
nurmel kartulimullase käega
kohendas juuksesalgud mu näolt,
et ma jälle
kuldnokakarjaga koos
35 võiksin kepselda vagude vahel
kartulipanija kannul.
[...]

– Lapse kombel tunned sa mind,
ütles Hea. Kas sa tõesti ei tundnud mind ära
oma tänase silmaga
40 eilseski õhtus?

Maa on täis kummalist leidmist.

Mulle meenus
töölt koju kiirustav inimsumm
roiul päeval,
45 rahvast täis trammi hooletu rüsin,
küünarnukid ja sõnad kui paberikuulid.
Oma linna omane sagin.
Märjad sirmid,
torin ajast ja ilmast,
50 pungiltäis kandekotid
(piimapudel, kapsas ja sai).
– Astuge edasi, edasi!
Ja sooja näpuga
joonistas pisike plika
55 trammi aknahigisse
alles õpitud A.

Pehmelt kumasid tänavatuled.
Rappusid vagunis tööväsind seljad.

Hea täht on A.
60 Algus sellega algab.
Ja Au.
Ja Armastus maailma vastu.
Ka Aatomituumade peidetud jõud
selles tähes on neile,
65 kes oskavad leida.

Hea
on sõita tuubiltäis trammis
ja tunda oma elavat linna
siinsamas.

Ellen Niit, *Maailma pidevus. Luuletusi aastaist 1946–1976* (1978)

- (a) Arutle Hea erinevate avaldumisviiside üle luuletuses.
- (b) Analüüsi korduste rolli luuletuses.

2.

Olime jõudnud metsa vahelt lagendikuni, kus meile kuumus lõi vastu nagu leil. Kõrgelt raudteevallilt ulatus vaade mõlemile poole teed kaugele ümbrusse, kuna eel mustas noor kuusemets. Paremat kätt laiutasid laigulised tööpõllud, kuna pahemat kätt, niikaugemale kui silm ulatus, valendas küpsetava päikese käes liikumatult ühetasane valmispäine rukkiväli.

5 Lillakas põuavina täitis õhku, mis virvendas nagu meri silmapiiril. Üksikud kõrgustikud, raunad ja mõni krässus põõsas peenral – neile kõigile andis kuum õhuvirvendus mingisuguse ebaloomuliku kuju, kõik nad elasid ja liikusid, vahetades värve ning vorme, kuna nende tipud lehvisid ning lendlesid nagu tuleleek või õrn juuksesalk tasase tuule tõukel.

10 Kaugel, selle liikuva õhumere piiril, kerkis üksiku saarena kõrge mäeküngas, mis oli kaetud kasesaluga. Oaasina kõrves paistis ta üle kollase rukkivälja.

Olime jõudnud juba peaaegu noore kuusemetsani ja lootsime pääseda kõrvetava päikese käest ning puhata kuuskede all värskel samblal. Kuid peatusime mõlemad enne, et vaadelda veel neid kuuma suveõhu nõiduslikke peegeldusi.

15 Sõber oli lõpetand jutu ja vilistas mingisugust viisi. Kuid äkki katkes see, ja ta pilk jäi aineti vahtima üle rukkivälja paistvale üksikule saarele, kuna ta huulte ümber liikus vaevalt märgatav naeratus, nagu siis, kui äkki midagi ilusat meele tärkab.

[...]

„Sa näed seal kedagi?“ küsisin.

20 „Jah, näen. Kaks pruunimusta silma, lendlevad juuksed rukkipeadega segi, peod täis ätseid ning kurekatlaid jookseb ja lippab ta metskitsena kergelt, naeratus näol... Jookseb, ja keegi ei saa teda kinni...“

„Kes?“

„Rukkineid. Praegu lippas ta sinna saarele...“

„Sul on sellest saarest seal vist mälestusi, mis sind veel praegugi köidavad?“

25 „Jah, on,“ oli sõbra lühike vastus, kusjuures ta sügavasti hingas. „Nii ilusate mälestuste omanik ollakse harva.“

Vaikisin kaheldes, siis leidsin kohase olevat lisada:

„Imelik, et ilu püsib kas mälestusis või unistusis, ega jää kunagi püsima olevikus.“

„Mis sellest, kas pole see üksipuha, meie hinges on ta ometi,“ vastas sõber, hakates tasasel sammul edasi liikuma.

30 „Aga kaunim oleks see kindlasti, kui see ilu oleks tänapäev siin su kõrval.“

„Ei usu. Siis poleks ta olnud Rukkineid. Siis poleks ta olnud see, kes ta oli.“

„Rukkineid – miks niisugune nimi?“

„Sellepärast, et ta niisugune oli,“ vastas sõber, kõnelust katkestades.

Me jõudsime kuusemetsa. Esimeste sõõmudega voolas rind täis kuuma vaigu lõhna.

35 Käänasime raudteelt kõrvale puie vahele. Vaikus, üksindus. Sammal nagu puhtam sammet. Midagi tundus siin määratus külluses, kuid see ei küllastand ometi ja äratas igatsuse millegi veel küllasema järele. Teab, mis see oli.

40 Tundsime jalus väsimust ja heitsime samblale. Sõber jäi selili aineti vahtima viienurgelist taevalappi, mida piirasid meie pea kohal kuuseladvad ja millest aegajalt üle ujus kerge rebenend pilvevaip.

Redik Soar (Karl Kideri pseudonüüm), *Jutt rukkineist ja naisest* (1924)

- (a) Arutle, kuidas loob kirjaniku keelekasutus teksti meeleolu.
- (b) Arutle, milline roll on tekstis ilul ja igatsusel.